

Vergaderjaar 2011–2012

32 815

Wijziging van de Wet werk en bijstand en samenvoeging van die wet met de Wet investeren in jongeren gericht op bevordering van deelname aan de arbeidsmarkt en vergroting van de eigen verantwoordelijkheid van uitkeringsgerechtigden

Nr. 10

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET NADER VERSLAG

Ontvangen 26 september 2011

I. Algemeen

1. Inleiding

De regering heeft met belangstelling kennis genomen van de vragen die de fracties hebben gesteld. In deze nota naar aanleiding van het nader verslag gaat de regering in op de vragen en opmerkingen van de verschillende fracties. Om vragen zoveel mogelijk in samenhang te beantwoorden is daarbij op een aantal plaatsen afgeweken van de volgorde van het nader verslag.

2. Aanscherping voorwaarden en sanctie voor jongeren

De leden van de SP-fractie vragen de regering toe te lichten in welke mate de groep niet-melders zal toenemen vanwege de vier weken zoektermijn die met voorliggend wetsvoorstel wordt ingevoerd voor jongeren. Jongeren horen niet in de bijstand. Jongeren zijn zelf verantwoordelijk voor leren en werken. Zij moeten zelf de mogelijkheden die het onderwijs hen biedt benutten. Als het onderwijs geen mogelijkheden biedt, moeten ze bereid zijn iedere baan te accepteren. Zo creëren ze een goede uitgangspositie op de arbeidsmarkt en ligt vanaf de aanvang van hun loopbaan hun toekomst in eigen hand. De regering verankert de eigen verantwoordelijkheid van jongeren voor leren en werken daarom in de wet. De jongere, die zich meldt bij het loket van UWV WERKbedrijf, moet eerst zelf vier weken zoeken naar een baan of naar mogelijkheden binnen het regulier bekostigd onderwijs.

Het is niet bekend in welke mate de groep niet-melders zal toenemen als gevolg van de vier weken zoektijd. De landelijke omvang van de groep die geen onderwijs volgt, niet werkt en ook niet bij het college van burgemeester en wethouders (verder: het college) bekend staat als werkzoekende zal aan de hand van cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de komende jaren worden gevolgd (in 2009 omvatte deze groep 5% van alle 18–27-jarigen). Zoals de regering in de nota naar aanleiding van het verslag heeft aangegeven, is de vier weken zoektijd er

op gericht dat jongeren hun mogelijkheden binnen 's Rijks kas bekostigd onderwijs benutten en werk zoeken. Het college kan via bestandskopelingen nagaan hoeveel van de jongeren die zich na de zoekperiode niet meer melden, werk hebben gevonden of weer een opleiding zijn gaan volgen. Ook wordt dan duidelijk hoeveel jongeren in die zin niet participeren.

De leden van de SP-fractie vragen of de regering van mening is, dat jongeren worden gediscrimineerd naar leeftijd door de vier weken zoektermijn en specifieke sanctiemogelijkheden alleen voor jongeren onder de 27 jaar te laten gelden. Deze leden vragen voorts of de regering kan toelichten hoe deze leeftijdsgrens objectief valt te rechtvaardigen op basis van gelijke behandelingswetgeving.

Zoals aangegeven in de nota naar aanleiding van het verslag is het op grond van de huidige wetgeving mogelijk dat colleges ook voor mensen ouder dan 27 jaar inspanningsverplichtingen van 4 weken invoeren. Het college in Rotterdam heeft hiertoe bijvoorbeeld initiatief genomen.

De regering heeft er voor gekozen een regime specifiek verplicht te stellen voor de groep jongeren tot 27 jaar. Jongeren staan aan het begin van hun loopbaan. De regering vindt het van groot belang om juist bij de start op de arbeidsmarkt eigen initiatief en verantwoordelijkheid te benadrukken. Hiermee leert een jongere vanaf het begin te leven vanuit het uitgangspunt dat men in een eigen inkomen voorziet. Bovendien hebben jongeren meer rijksgefinancierde mogelijkheden binnen het onderwijs die benut kunnen worden. Dat rechtvaardigt naar het oordeel van de regering een beleid specifiek gericht op jongeren. Een beroep op de samenleving kan alleen bij uiterste noodzaak en is alleen bedoeld voor mensen die het echt nodig hebben.

Door samenvoeging van de WIJ en Wet werk en bijstand (WWB) ontstaat binnen de WWB een beleid specifiek gericht op jongeren tot 27 jaar. De leeftijdsgrens van de WIJ blijft hiermee gehanteerd. De gehanteerde leeftijdsgrenzen binnen de WIJ zijn destijds ter beoordeling voorgelegd aan de Commissie Gelijke Behandeling (CGB). De CGB is van oordeel dat het vaststellen van een leeftijdsgrens binnen de beoordelingsvrijheid van de overheid valt.

De leden van de SP-fractie vragen of de regering kan toelichten op welke wijze een jongere de begeleiding naar de arbeidsmarkt door de gemeente kan afdwingen.

Als een jongere ondersteuning nodig heeft, legt het college in samenspraak met de jongere in een plan van aanpak vast hoe de ondersteuning eruit ziet en welke verplichtingen de jongere heeft. Het plan van aanpak wordt als bijlage bij het toekenningsbesluit inzake algemene bijstand gevoegd. Dit besluit is vatbaar voor bezwaar en beroep. Jongeren moeten door het college voortdurend worden aangesproken op hun mogelijkheden en kansen om te participeren. Maar ook het college moet zich houden aan de afspraken die in het plan van aanpak zijn opgenomen.

De leden van de SP-fractie vragen of de regering van mening is dat vluchtelingenkinderen niet vergelijkbaar zijn met andere jongeren, omdat zij vanuit een opvangcentrum naar een gemeente worden uitgeplaatst en de uitkeringsaanvraag samenvalt met een verhuizing vanwege uitplaatsing uit het opvangcentrum, zij geen financiële reserves hebben en niet kunnen terugvallen op een netwerk. Deze leden vragen daarnaast of de regering het wenselijk acht dat deze vluchtelingenjongeren – die meestal korte tijd in Nederland verblijven – een periode zonder inkomen moeten overbruggen zonder dat zij op andere financieringsbronnen kunnen terugvallen.

Zoals aangegeven in de Nota naar aanleiding van het verslag zijn vluchtelingen(jongeren) die over een verblijfsvergunning beschikken en in

Nederland wonen, in de WWB gelijkgesteld met in Nederland woonachtige Nederlanders. Ook voor deze vluchtelingenjongeren gelden dezelfde voorwaarden als voor andere jongeren onder de 27 jaar die onder de WWB (gaan) vallen. Het feit dat hun aanvraag voor algemene bijstand samenvalt met een verhuizing, doet daar niet aan af. Immers de regering wil dat alle jongeren onder de 27 jaar in vergelijkbare situaties op hun eigen verantwoordelijkheid worden aangesproken. Zij moeten eerst zelf vier weken op zoek gaan naar werk of scholing.

3. Aanscherping gezinsbijstand en huishoudinkomenstoets

De leden van de PvdA-fractie vragen zich af waarop de regering zich baseert als zij stelt: «dat er over de jaren in toenemende mate een onbalans is opgetreden in het recht op uitkering en de daaraan verbonden verplichtingen, en daarmee in de verantwoordelijkheid van de overheid en die van de individuele burger». Zijn er cijfers die dat onderbouwen? De bijstand is bedoeld als een laatste vangnet. Kenmerkend voor de bijstand is het complementaire karakter waardoor eerst alle middelen waarover wordt beschikt of redelijkerwijs kan worden beschikt voor het levensonderhoud dienen te worden aangewend voordat een beroep op dit laatste vangnet wordt gedaan. Waar in een huishouden middelen zijn, hoort geen bijstand verstrekt te worden. In de situatie van een gezin met meerderjarige kinderen komt dit uitgangspunt in de bestaande situatie onvoldoende tot uitdrukking. Daardoor kunnen uitkeringen stapelen achter één voordeur. Gezinsleden laten hun arbeidsmogelijkheden soms onbenut en schuiven de verantwoordelijkheid die zij – ook jegens elkaar – hebben, te snel door naar de overheid. Daarom is het van belang dat het complementaire karakter van de bijstand op dit punt wordt aangescherpt door gezinsbijstand als norm te nemen en de huishoudinkomenstoets voor alle meerderjarige gezinsleden te laten gelden. Het is niet aanvaardbaar dat in het ene huis een kostwinner met minimumloon een gezin moet onderhouden terwijl bij de bureaus een bijstandsgesin met niet-werkende inwonende meerderjarige kinderen meer dan twee keer zoveel inkomen heeft. Een stapeling van bijstandsuitkeringen die leidt tot een inkomen ver boven het minimumloon stimuleert niet om te gaan werken. Er moet daarom voorkomen worden dat er binnen een gezin meerdere bijstandsuitkeringen worden gestapeld of dat binnen een gezin naast loon ook bijstandsuitkeringen worden verstrekt. De beoogde vorm van de gezinsbijstand en de huishoudinkomenstoets leidt tot een lagere uitkering waardoor een financiële prikkel ontstaat om het zoekgedrag te intensiveren en sneller een baan te accepteren en zodoende de inkomenspositie te verbeteren.

Daarnaast wijst de regering erop dat het gaat om een principiële aanscherping van verplichtingen. Deze is niet in cijfers weer te geven. Zo vindt de regering het ongewenst dat jongeren die zich direct voor een voorziening tot de gemeente wenden zonder eerst zelf verantwoordelijkheid te nemen voor hun toekomst. Tegenover het recht op bijstand hoort een verplichting te staan om een tegenprestatie te leveren aan de samenleving die de bijstand bekostigt. Langdurig verblijf buiten Nederland met behoud van bijstand strookt niet met het uitgangspunt dat de bijstand is bedoeld als laatste vangnet voor degenen die in Nederland wonen en werken. Alleenstaande ouders worden van de arbeidsmarkt weggehouden doordat zij een te lange ontheffing van de arbeidsverplichting hebben.

De leden van de PvdA-fractie vragen de regering hoe zij aankijkt tegen een jongere in een gezin met een gezinsuitkering. Zij vragen of deze jongere geen last heeft van een armoedeval, omdat het relatief lang duurt voordat deze jongere er financieel op vooruit gaat wanneer hij of zij gaat werken. Zij vragen in het bijzonder naar de situatie dat de jongere jonger is dan 23,

gaat werken tegen het wettelijk minimum jeugdloon (WMJL) dat lager is dan de gezinsnorm, en er nog steeds aanvullende bijstand nodig is voor het gezin. Deze leden vragen voorts of de regering de stelling deelt dat in deze situaties er geen financiële prikkel is voor het inwonende kind om te gaan werken.

Algemeen uitgangspunt van de beoogde vorm van de gezinsbijstand is dat door een lagere uitkering een financiële prikkel ontstaat om het zoekgedrag te intensiveren en sneller een baan te accepteren en zodoende de inkomenspositie te verbeteren. Voor alle gezinsleden geldt dat zij door zo snel mogelijk (weer) aan het werk te gaan hun inkomenspositie kunnen verbeteren.

Als specifiek gekeken wordt naar de positie van jongeren in een gezin met een gezinsuitkering, dan kan het inderdaad voorkomen, zoals de leden van de PvdA-fractie schetsen, dat hun inkomen als zij aan het werk gaan onder de uitkeringsnorm uitkomt. In die gevallen zal er sprake zijn van een aanvullende uitkering tot de uitkeringsnorm. In dit specifieke geval is er ogenschijnlijk geen directe financiële vooruitgang bij werkaanvaarding door de jongere. Echter, de financiële prikkel voor een tweede huishoudlid om te gaan werken neemt aanzienlijk toe, omdat deze slechts een beperkte aanvullende uitkering ontvangt. Bovendien wil de regering er op wijzen dat, juist ook voor jongeren, stilzitten geen optie is. Van iedere jongere mag worden verwacht dat hij of zij gaat werken als dat kan, ongeacht of er nu een financiële prikkel is of niet. Als een jongere kan terugkeren naar school of als blijkt dat de jongere geen inspanningen heeft gepleegd om aan het werk te gaan, heeft dit consequenties voor de hoogte van de gezinsbijstand.

De leden van de PvdA-fractie vragen in welk deel van de gezinnen die straks onder de huishoudtoets vallen één of meer meerderjarige inwonende kinderen jonger dan 23 jaar is.

Naar inschatting van de regering zal bij de 18 duizend huishoudens die door de maatregel geraakt worden, er in circa duizend gevallen sprake zijn van een inwonend kind onder de 23 jaar die aan de vereisten van de huishoudtoets voldoen.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de regering kan toelichten waarom zij geen rekening wil houden met mensen die zich richten op constructies om bijstand te behouden. Zij vragen of niet juist moet worden nagedacht over hoe dergelijke constructies voorkomen kunnen worden.

De regering wil geen rekening houden met mensen die zich richten op constructies om bijstand te behouden, waarbij het ontwerpen van oneigenlijke of onrechtmatige constructies niet geschuwd wordt. De regering wil perverse gedragingen niet belonen met extra uitkeringen in een huishouden. Dit tast de solidariteit en draagvlak in de samenleving voor de bijstand aan.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de toestroom van de Wajongeren die op basis van de Wet werken naar vermogen afgewezen zullen worden, ook betrokken zijn in de doorrekening.

In antwoord hierop meldt de regering dat dit onderdeel is van de berekeningen behorend bij het wetsvoorstel Wet werken naar vermogen, dat nog bij uw Kamer zal worden ingediend. Het door de PvdA-leden bedoelde gevolg maakt derhalve geen onderdeel uit van de berekeningen van voorliggend wetsvoorstel.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de huidige Wajongeren die na de herkeuring onder de nieuwe bijstandsnorm vallen, ook onder de huishoudinkomenstoets vallen.

Een uitkering op grond van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wet Wajong) is uitgezonderd van de huishoudinkomenstoets. De regering wil aanvullend opmerken dat de leden van de PvdA-fractie kennelijk onterecht veronderstellen dat de herindeling van de huidige Wajongeren in verband met de beoogde Wet werken naar vermogen gevolgen zal hebben op het recht op een Wajong uitkering. Dit is niet het geval. De herindeling zal voor de huidige Wajongeren enkel gevolgen hebben op de hoogte van de Wajong uitkering. Deze maatregel maakt eveneens onderdeel uit van het wetsvoorstel Werken naar vermogen.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de regering vindt dat de extra kosten, zoals de ziektekostenverzekering, van meerderjarige kinderen in een gezin moeten worden opgevangen met bijzondere bijstand. De leden vragen wat dan de bijzondere omstandigheid is. Is het hebben van meerdere meerderjarige kinderen een bijzonderheid, zo vragen deze leden?

Voor de premies van de verplichte zorgverzekering ontvangen de verschillende gezinsleden zorgtoeslag, waarmee een deel van de zorgpremies kunnen worden gedekt. Voor het overige wordt in de nieuwe situatie de betreffende bijstandsnorm volgens de wettelijk regeling en wettelijke definitie toereikend geacht. Het is de eigen verantwoordelijkheid van mensen om het gedrag en de financiële uitgaven aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden. De beste aanpassing is de stap naar werk te maken.

De uitsluitende aanwezigheid van inwonende meerderjarige kinderen in een gezin is geen bijzondere omstandigheid die noopt tot de verlening van individuele bijzondere bijstand.

Met de huishoudinkomenstoets wordt een gezin met meerderjarige inwonende kinderen een zelfstandige bijstandspartij terwijl alle wetgeving hen als zelfstandige entiteit behandelt. De leden van de PvdA-fractie vragen of de regering kan toezeggen dat alle betrokken instanties, in het bijzonder de Belastingdienst, deze zelfstandige bijstandspartij erkennen. Wat in een wet onder entiteit wordt verstaan, is afhankelijk van de doelen die de wetgever nastreeft. Bij de WWB streeft de regering onder meer naar arbeidsparticipatie, dragen van eigen verantwoordelijkheid en tegengaan van stapeling van uitkeringen achter één voordeur. Daarbij past het om een gezin met meerderjarige kinderen als zelfstandige entiteit te behandelen. Andere wetten streven andere doelen na en daarbij past een eigen invulling van wat als entiteit wordt aangemerkt. De door deze leden gevraagde erkenning kan dus inhouden dat andere instanties erkennen dat een gezin met meerderjarige inwonende kinderen voor de WWB een zelfstandige bijstandspartij is. Dat betekent niet dat andere instanties door de WWB genoopt kunnen worden om voor hun eigen wetten een gezin met meerderjarige kinderen ook als zelfstandige entiteit aan te merken.

De leden van de PvdA-fractie vragen de regering een reactie te geven op het alternatieve voorstel van de G4 van een persoonlijke toelage dat een bedrag van ongeveer 55 miljoen op jaarbasis aan bezuinigingen zou kunnen realiseren (vergelijkbaar met het kabinetsvoorstel) terwijl de maatschappelijke gevolgen drastisch beperkt worden en er geen ingrijpende wijzigingen nodig zijn in de procedure van bijstands aanvragen, de bijstandsadministratie en ICT infrastructuur van de sociale diensten. Deze leden vragen voorts of de regering dit voorstel kan (laten) doorrekenen.

De regering vat het alternatief van de G4 zo op dat aan inwonende meerderjarige kinderen een uitkering wordt verstrekt waaruit basale persoonlijke uitgaven mogelijk zijn. Dit wordt in het G4-alternatief bereikt

door de bijstand voor inwonende kinderen (ongeacht hun leeftijd) te verlagen. Het bijstandsbedrag wordt hiermee afgestemd op het ander inkomen binnen het huishouden waar een inwonend kind mede profijt van heeft. De G4 gaan mee in de gedachtelijn van de regering dat waar kosten in een huishouden gedeeld kunnen worden de uitkering lager kan zijn. De G4 denken daarbij aan de norm van de «persoonlijke toelage» van ca. 340,- netto per maand, die ook wordt gehanteerd voor mensen die verblijven in een intramurale instelling.

De regering heeft het G4-alternatief beoordeeld aan de hand van de afspraken die zijn gemaakt in regeerakkoord. De regering komt tot de conclusie dat dit alternatief daaraan niet voldoet. In het regeerakkoord is afgesproken dat de bijstand voor inwonenden wordt afgeschaft. In het alternatief van de G4 wordt aan de inwonende meerderjarige kinderen wel een uitkering verstrekt. Het alternatief voorkomt niet de stapeling van uitkeringen binnen een gezin. In het regeerakkoord is afgesproken dat de partnerinkomenstoets wordt vervangen door een huishoudinkomenstoets. In het alternatief van de G4 blijft de partnerinkomenstoets gelden en worden de inkomsten van de inwonende meerderjarige kinderen alleen in aanmerking genomen bij de eigen uitkering.

De regering raamt het besparingsverlies van het alternatief van de G4 op onderhavig wetsvoorstel op circa € 20 miljoen. Bij de raming van het G4-alternatief is net zoals in het voorliggend wetsvoorstel rekening gehouden met gedragseffecten zoals uitwonen. Daarnaast zal het G4-alternatief ook van invloed zijn op het beoogde wetsvoorstel Werken naar vermogen.

De leden van de PvdA-fractie vragen of een gezin met een uitkering dat zorg draagt voor een inwonende 65-plusser, die meer dan 10 uur zorg nodig heeft, gekort zal worden op de uitkering omdat de inwonende 65-plusser een uitkering op basis van de Algemene ouderdomswet (AOW) ontvangt. De leden vragen met andere woorden of de uitzondering van de huishoudinkomenstoets en de korting op de uitkering zowel voor de AOW-er als voor het gezin met een uitkering geldt.

De mogelijkheid tot uitzondering van de gezinsbijstand is beperkt tot alleen zorgbehoevende gezinsleden jonger dan 65 jaar. Voor zorgbehoevende mensen van 65 jaar en ouder geldt als uitgangspunt dat in een inkomen van overheidswege wordt voorzien door een uitkering op grond van de Algemene Ouderdomswet (AOW). In de AOW wordt het uitgangspunt van een «gezinsuitkering» niet geïntroduceerd. De hoogte van de AOW-uitkering is voorts hoger dan de WWB-uitkering voor mensen jonger dan 65 jaar. Anders dan voor mensen jonger dan 65 jaar geldt daarnaast voor (zorgbehoevende) mensen van 65 jaar en ouder het recht op categoriale bijzondere bijstand indien er uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende kosten aanwezig zijn. Gelet op het voorgaande gaat de regering ervan uit dat voor zorgbehoevendenden van 65 jaar en ouder voldoende wordt voorzien in de kosten van de zorgbehoefte waardoor wordt voorkomen dat deze personen uit huis geplaatst moeten worden.

De leden van de PvdA-fractie vragen waarom de vraag of iemand meer dan 10 uur zorg (bovenop de «gebruikelijke» zorg) nodig heeft alleen wordt bepaald door een indicatie op basis van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Wat te doen, zo vragen deze leden, met de uren aan zorg die iemand nodig heeft, maar binnenkort niet meer onder de AWBZ vallen, maar onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Zoals aangegeven in het nader rapport¹ en in de nota naar aanleiding van het verslag in antwoord op vragen van de leden van de PvdA-fractie², is voor de AWBZ-indicatie van 10 uur of meer gekozen omdat de regering een eenduidig en substantieel criterium noodzakelijk acht. Zoals aangegeven in de nota naar aanleiding van het verslag, is de verschuiving van

¹ Kamerstukken II 2010/11, 32 815, nr. 4, p. 5.

² Kamerstukken II 2010/11, 32 815, nr. 7, p. 35.

een bepaalde vorm van zorg van de AWBZ naar de Wet maatschappelijke ondersteuning opgenomen in het Regeerakkoord. Op dit moment is die verschuiving nog niet geconcretiseerd in een wet(voorstel). De regering wil in het voorliggende wetsvoorstel niet op de concretisering vooruit lopen. Als de concretisering daartoe aanleiding mocht geven, zullen de consequenties daarvan voor de WWB in het betreffende wetsvoorstel worden meegenomen¹.

De regering geeft aan de gemeentelijke indicatie niet te erkennen als eenduidig en substantieel. Acht de regering de gemeenten niet voldoende in staat zorgindicaties af te geven.

De regering acht de gemeenten in staat om zorgindicaties af te geven in het kader van de Wmo.

De leden van de PvdA-fractie vragen of het niet op zijn minst aan de colleges is om te bepalen of zij hun eigen indicaties voldoende substantieel beschouwen om een uitzondering te maken voor mantelzorgers. De leden van de SGP-fractie begrijpen dat de regering als probleem voor het erkennen van een Wmo-indicatie aanvoert dat daaronder ook gebruikelijke zorg valt. Deze leden constateren echter dat zowel in de richtlijnen voor de AWBZ als voor de Wmo gebruikelijke zorg wordt uitgezonderd. Deze leden vragen of de regering meer precies kan aangeven waar de knelpunten zitten.

De Wmo-indicatie voldoet niet aan de door de regering noodzakelijke geachte eenduidigheid omdat er binnen de Wmo uiteenlopende voorzieningen vallen die elk een eigen indicatie kennen. Bovendien hebben de colleges beleidsvrijheid bij de invulling van de wijze waarop zij bewoners compenseren. Het Wmo-beleid tussen gemeenten is dus verschillend, waardoor de toekenningen van Wmo-hulp minder geschikt zijn om eenduidige criteria voor landelijk beleid op te baseren. Voorts ontbreekt het bij de Wmo-indicatie aan de door de regering noodzakelijk geachte substantie. In dit verband wijst de regering erop dat de Wmo voor wat betreft het in die wet opgenomen mantelzorgcompliment geen gebruik maakt van indicatie(s) uit die wet, maar uit de AWBZ.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de regering kan ingaan op de discrepantie die hiermee ontstaat met de ontheffing van verplichtingen van mantelzorgers in de Werkloosheidswet (WW) en de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), waar nog wel wordt uitgegaan van een gemeentelijke (Wmo) indicatie. De leden van de SGP-fractie constateren dat een Wmo-indicatie in het kader van de WW en de WIA wel geaccepteerd wordt bij de ontheffing van de verplichting tot werkherleving in verband met mantelzorg. Deze leden hebben uit de reactie van de regering begrepen dat zij voor deze mogelijkheid in het kader van dit wetsvoorstel niet kiest. Graag vernemen zij een toelichting waarom de Wmo-indicatie in de eerstgenoemde situatie wel bruikbaar is, maar niet in het kader van het voorliggende wetsvoorstel.

In zijn brief van 4 november 2010 heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uw Kamer meegedeeld dat bij een wijziging van het Besluit ontheffing verplichtingen WW en de Wet WIA een Wmo-indicatie betrokken zal worden om tegemoet te komen aan de praktische problemen bij het vaststellen van de intensiteit van de mantelzorg². De wijziging is nog niet doorgevoerd. Ook bij de wijziging moet sprake zijn van een zekere substantie van de omvang van de indicatie. Verschil is wel dat het hierbij gaat om een tijdelijke ontheffing van de verplichtingen gedurende in beginsel zes maanden (met een mogelijkheid tot tijdelijke verlenging), terwijl het in dit wetsvoorstel gaat om een uitzondering op de gezinsbijstand voor onbepaalde tijd.

¹ Kamerstukken II 2010/11, 32 815, nr. 7, p. 36.

² Kamerstukken II 2010/11, 30 370, nr. 34, p. 3.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de regering kan ingaan op het feit dat in de beleidsregels indicatiestelling AWBZ wordt gesteld dat bij dreigende overbelasting van mantelzorgers het verlenen van gebruikelijke zorg voor gaat op werk en onderwijs. Zij vragen hoe het kan dat de Wet werk en bijstand (WWB) werk stelt boven zorg en de AWBZ en Wmo de gebruikelijke zorg boven werk.

In het besluit zorgaanpakken is expliciet tot uitdrukking gebracht dat een verzekerde redelijkerwijs niet is aangewezen op zorg die naar algemeen aanvaarde maatstaven door zijn sociale omgeving moet worden geboden. De normale, dagelijkse zorg die partners, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten geacht worden elkaar onderling te bieden wordt aangeduid als gebruikelijke zorg. In de beleidsregels indicatiestelling AWBZ is uitgewerkt wat onder gebruikelijke zorg wordt verstaan. Daarin is ook een regel inzake dreigende overbelasting opgenomen (Beleidsregels indicatiestelling AWBZ, bijlage 3, Gebruikelijke zorg, punt 2.1, Uitzonderingen, punt 2 onder b). Anders dan de leden van de PvdA-fractie aangeven, bepaalt die regel niet dat gebruikelijke zorg boven werk (en onderwijs) gaat. De regel luidt: «Voor zover de (dreigende) overbelasting wordt veroorzaakt door maatschappelijke activiteiten buiten de gebruikelijke persoonlijke verzorging, wel of niet in combinatie met een fulltime school- of werkweek, gaat het verlenen van gebruikelijke persoonlijke verzorging voor op die maatschappelijke activiteiten». Gebruikelijke zorg gaat dus niet boven werk, maar boven maatschappelijke activiteiten.

De leden van de PvdA-fractie vragen of het niet veel meer voor de hand ligt te kijken naar de inhoud van de indicatie. Aan de inhoud kan immers worden afgelezen hoe groot de noodzaak van aanvullende mantelzorg is. Het is goed mogelijk dat juist door een omvangrijke AWBZ-indicatie geen of weinig mantelzorg nodig is. Of andersom, dat er een beperkte AWBZ-indicatie wordt afgegeven juist omdat er veel mantelzorg is. De mate van aanwezige mantelzorg bepaalt namelijk mede de omvang van de AWBZ-indicatie. In dit voorstel wordt hier geen rekening mee gehouden.

De leden van de PvdA-fractie merken terecht op dat juist door een omvangrijke AWBZ-indicatie geen of weinig mantelzorg nodig kan zijn. Dit is de indicatiepraktijk van dit moment. Het is echter niet meer zo dat de omvang van de mantelzorg (in klassen of uren) in het indicatiebesluit wordt genoemd. In het indicatiebesluit wordt alleen genoemd dát rekening is gehouden met de aan- of afwezigheid van mantelzorg. Het aantal uren mantelzorg wordt dus niet gespecificeerd. Feit is dat mantelzorg in veel gevallen op langere of kortere termijn in omvang verschilt. Het is daarom vaak onmogelijk om dit als vast gegeven op te nemen in een indicatiebesluit. In veel gevallen vraagt de AWBZ-verzekerde professionele AWBZ-zorg als aanvulling of ondersteuning van de mantelzorg. Het CIZ stelt in een indicatiebesluit dan vast op welke AWBZ-zorg een cliënt is aangewezen. Daarbij wordt ook rekening gehouden met die zorg die de mantelzorger vrijwillig biedt. In situaties waarbij de mantelzorg veel zorg verleent en (meer of minder) ondersteuning vraagt, wordt beoordeeld op welke AWBZ-zorg de cliënt aanspraak kan maken ter ondersteuning van de mantelzorg. Het is dus in zijn algemeenheid tijdrovend en onnodig om de volledige AWBZ-zorgbehoefte vast te stellen. Op dit onderwerp zal nader worden ingegaan in de brief over het mantelzorgbeleid die de minister-president heeft toegezegd aan de Tweede Kamer.

De leden van de PvdA-fractie vragen of het verlenen van mantelzorg ook gezien wordt als het leveren van een verplichte tegenprestatie. Dit is niet het geval. Mantelzorg is langdurige zorgverlening voor zieke familieleden of vrienden. Mantelzorg vloeit rechtstreeks voort uit de

sociale relatie. Dit in tegenstelling tot de tegenprestatie die door het college wordt opgedragen.

De leden van de PvdA-fractie vragen wat er gebeurt als ouders hun uitkering verliezen omdat hun inwonende kind een baan heeft en de ouders schulden hebben. Deze leden vragen of het kind dan de schulden van de ouders moet betalen. Deze leden vragen voorts of dit gevolgen heeft voor lopende schuldregelingen.

De regering treedt niet in de besteding van het binnen het gezin aanwezig inkomen. Het inwonend meerderjarig kind is niet aansprakelijk voor de schulden van zijn of haar ouder(s) en behoeft deze niet te betalen. Dit is alleen anders indien het meerderjarig kind als medeschuldenaar ook verantwoordelijk is voor de schuld. In dat geval kan de schuldeiser wel van het inwonend meerderjarig kind betaling eisen. Zo kunnen kosten van bijstand worden teruggevorderd van het inwonend meerderjarig kind, indien die bijstand is verleend aan een gezin waarvan het inwonend meerderjarig kind onderdeel uitmaakte. In andere gevallen blijft de ouder of blijven de ouders die de schulden is of zijn aangegaan, zelf aansprakelijk voor die schulden.

Het wetsvoorstel heeft in zichzelf geen gevolgen voor schuldregelingen. Mogelijke gevolgen voor schuldregelingen verlopen via de hoogte van het inkomen, dat uiteraard van meerdere factoren afhankelijk is. Afhankelijk van de vraag of de in het voorbeeld genoemde ouders elders inkomen gaan verwerven, zijn er gevolgen voor de hoogte van het inkomen van de ouders en dus op hun mogelijkheden tot aflossen.

De leden van de CDA-fractie vragen of de regering het met deze leden eens is dat het voor de groep van arbeidsongeschikten in de bijstand die een ontheffing hebben van de sollicitatieplicht een bijzonder hard gelag is, als zij onverkort geconfronteerd worden met de huishoudinkomenstoets, omdat zij niet in staat zijn om te werken en zelf voor een inkomen te zorgen. Deze leden vragen voorts of de regering een indicatie kan geven van de grootte van deze groep bijstandsgerechtigden.

Op grond van de huidige WWB kunnen colleges in individuele gevallen een tijdelijke ontheffing van de arbeids- en re-integratieverplichting verlenen. Een dergelijke ontheffing kan alleen worden verleend als er dringende redenen aanwezig zijn. Medische belemmeringen zijn als zodanig geen aanleiding voor een ontheffing. Slechts in het geval er objectiveerbare medische omstandigheden zijn waardoor een bijstandsgerechtigde (tijdelijk) niet in staat is deel te nemen aan een reïntegratietraject, dan wel op grond waarvan moet worden aangenomen dat arbeidsinschakeling (tijdelijk) geen realistisch perspectief is, kan het college een individuele ontheffing verlenen. Er zijn hierover geen gegevens beschikbaar. De regering handhaaft het uitgangspunt dat als sprake is van volledige arbeidsongeschiktheid van beide ouders het in de rede ligt dat zij een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen, waardoor zij niet op bijstand zijn aangewezen. Mocht de arbeidsongeschiktheid zijn ontstaan op het moment dat zij geen werk hebben en zij aangewezen zijn op bijstand, dan zal naar alle waarschijnlijkheid bij volledige arbeidsongeschiktheid ook sprake zijn van een AWBZ-indicatie van 10 uren of meer waardoor de ouders zelfstandig recht kunnen krijgen op bijstand onder de voorwaarde dat het kind voor die uren mantelzorg verleent.

In overige gevallen is de regering van mening dat de voorgestelde gezinsnorm volgens de wettelijke regeling en wettelijke definitie toereikend kan worden geacht.

De leden van de SP-fractie vragen of de regering uiteen kan zetten in hoeveel huishoudens in Nederland er sprake is van een zogenaamde stapeling van bijstandsuitkeringen. Tevens vragen deze leden of de

regering uiteen kan zetten in hoeveel Nederlandse huishoudens er sprake van is dat naast loon ook bijstandsuitkeringen worden verstrekt. In reactie hierop geeft de regering aan dat er bij de 18 duizend huishoudens die door het wetsvoorstel worden geraakt circa 2,2 duizend huishoudens zijn waarbij zowel de inwonende kinderen als de ouder(s) een bijstandsuitkering hebben. In dat geval is er dus sprake van stapeling van bijstandsuitkeringen. In de overige gevallen is er sprake van een bijstandsuitkering en een andere inkomstenbron waaronder werk. Zo zijn er circa 7,8 duizend gevallen waarbij het inwonende meerderjarig kind een bijstandsuitkering heeft en de ouder(s) een andere vorm van inkomen waaronder werk. In de resterende gevallen heeft (hebben) de ouder(s) een bijstandsuitkering en heeft het inwonend meerderjarige kind een andere vorm van inkomen waarbij niet eenduidig het onderscheid is te maken tussen inkomen uit een uitkering (niet zijnde WWB) of inkomen uit werk.

Volgens de leden van de SP-fractie komt de in de tabel 3.2. genoemde Nederlandse norm in de nota naar aanleiding van het verslag niet overeen met de beschikbare informatie op de website www.rijksoverheid.nl. Deze leden vragen zich af op welke wijze de bedragen in de tabel in de nota naar aanleiding van het verslag tot stand zijn gekomen en wat de reden is dat er foutieve bedragen worden genoemd in de beantwoording van de regering. Ook vragen zij of de gegevens van andere landen in tabel 3.2 wel kloppen en op welke wijze de bedragen per land tot stand zijn gekomen.

De genoemde bijstandsbedragen in tabel 3.2 van de nota naar aanleiding van het verslag zijn correct. De gebruikte internationale gegevens in deze tabel zijn openbaar en te vinden op de website van de organisatie Missoc: www.missoc.org (Missoc database, onder het hoofdstuk «Guaranteed Minimum resources»). Het zijn de EU-landen zelf die zorg dragen voor een juiste aanlevering van gegevens aan Missoc. De in de tabel 3.2 gebruikte cijfers zijn de meest recente die op deze site gepubliceerd zijn, met als peildatum 1 januari 2011.

Ook de bedragen genoemd op www.rijksoverheid.nl zijn correct. De meest recente cijfers hebben hier echter als peildatum 1 juli 2011. Op deze site worden de hoogte van de bijstandsnormen en de gemeentelijke toeslag van 20% voor een alleenstaande (ouder) apart vermeld. In tabel 3.2 is deze toeslag al bij de bijstandsnorm voor een alleenstaande ouder opgeteld, omdat een alleenstaande (ouder) die geen woonkosten kan delen altijd recht heeft op deze toeslag.

De leden van de SP-fractie vragen of de regering kan aangeven wat er gebeurt als de gezinsleden het niet eens kunnen worden over de uitbetaling van de bijstandsuitkering door het college van burgemeester en wethouders.

Als de gezinsleden het niet eens kunnen worden aan wie de uitkering voor het geheel moet worden uitbetaald, geldt dat de bijstandsuitkering in gelijke delen aan ieder van de meerderjarige gezinsleden wordt uitbetaald.

De leden van de SP-fractie vragen of de regering uiteen kan zetten hoeveel partners in een gezin met een bijstandsuitkering waar ook meerderjarige inwonende kinderen aanwezig zijn de andere zorgbehoevende partner verzorgd. Deze leden vragen ook of de regering kan uiteenzetten hoeveel kinderen in een gezin met een bijstandsuitkering met meerderjarige inwonende kinderen het andere zorgbehoevende kind verzorgt.

Er zijn hierover geen gegevens beschikbaar. Voor de volledigheid geeft de regering aan dat de gevraagde gegevens ook niet relevant zijn, omdat de uitzondering op het huishoudinkomen in verband met mantelzorg alleen geldt als een zorgbehoevende ouder of de zorgbehoevende ouders

worden verzorgd door één of meer inwonende meerderjarige kinderen en visa versa.

De leden van de SP-fractie vragen of de regering de te verwachten hogere kosten kan overleggen bij andere ministeries (beroep op professionele zorg, huurtoeslag, woningen en intramurale zorg) vanwege de demotiverende werking van dit wetsvoorstel voor kinderen om hun ouders mantelzorg te verlenen. Deze leden vragen voorts naar de reactie van de regering naar de stelling dat voorliggend wetsvoorstel juist stimuleert om in het kader van mantelzorg de familieverbanden te verbreken, terwijl de zorgvrager, de mantelzorger en de maatschappij daarmee niet gediend zijn.

Het doel van het wetsvoorstel is om de vangnetfunctie van de WWB voorop te stellen. Daarnaast wil de regering, meer dan nu het geval is, de stapeling van uitkeringen binnen een gezin tegengaan en voorkomen dat binnen een gezin naast loon óók bijstandsuitkeringen worden verstrekt. De regering onderkent dat het voorstel een effect kan hebben op de bereidheid van kinderen om ouders in huis te verzorgen. Dit is evenwel het gevolg van de eigen keuzes en afhankelijk van meer dan alleen de gewijzigde financiële situatie zoals in dit wetsvoorstel wordt voorgesteld. Door een uitzondering te maken voor zorgbehoevende leden van het huishouden (volgens AWBZ indicatie voor 10 uur of meer per week) worden deze gezinsleden uitgezonderd van de maatregel waardoor er geen sprake is van een demotiverende werking voor kinderen om hun ouders mantelzorg te verlenen en ontstaat er naar verwachting geen toename van het beroep op professionele- of intramurale zorg.

De leden van de SP-fractie constateren dat de regering op pagina 37 van de nota naar aanleiding van het verslag aangeeft dat er eind 2012 5600 Wajongers waren met arbeidsvermogen en vraagt de regering deze blik in de glazen bol toe te lichten.

Hier is sprake van een tikfout. Het bedoelde jaartal is 2010 en niet 2012.

De leden van de fractie van de SP zijn bijzonder teleurgesteld dat de regering weigert om een overzicht te geven van het netto huishoudboekje volgens de Nibud-normen voor diverse huishoudens. Ook vinden zij het jammer dat de regering het niet aandurft om toe te lichten hoe gezinnen «zuiniger moeten gaan leven». Deze leden verzoeken alsnog om de gevraagde informatie.

Naar aanleiding van het herhaalde verzoek om informatie over de minimumvoorbeeldbegroting van het Nibud vindt u deze voor verschillende gezinssamenstellingen bijgevoegd bij deze brief¹. Deze zijn afkomstig uit het Budgethandboek 2011 van het Nibud. De minimumvoorbeeldbegroting van het Nibud gaat aan de ene kant uit van het besteedbaar inkomen dat naast de netto bijstandsbedragen inclusief vakantiegeld bestaat uit de zorgtoeslag, huurtoeslag, kindgebonden budget en kinderbijslag. Aan de andere kant staan de uitgaven die zijn onderverdeeld in drie soorten, namelijk de vaste lasten, de reserveringsuitgaven en het huishoudgeld. Het saldo van deze inkomsten en uitgaven is het restbedrag dat ingezet kan worden voor overige uitgaven, zoals abonnementen, vrijetijdsuitgaven, vakantie, roken, huisdieren, cadeautjes, etc.

Hierbij tekent de regering aan dat de minimumvoorbeeldbegrotingen van het Nibud geen definitie zijn van het absolute bestaansminimum. In het voorwoord van het budgethandboek stelt het Nibud dat de referentiecijfers in de voorbeeldbegrotingen een hulpmiddel zijn en dat de bedragen geen normatief karakter hebben². De minimumvoorbeeldbegrotingen van het Nibud zijn bedoeld om huishoudens handvatten te bieden voor budgettering, waarbij de keuzevrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de huishoudens voorop staan. Het Nibud geeft in het

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

² «De bedragen in het Budgethandboek hebben geen van alle een normatieve waarde» (Nibud, Budgethandboek 2011, pag. 8).

Budgethandboek 2011 aan dat wanneer uitgaven hoger zijn dan de inkomsten, er dan minder moet worden uitgegeven om de begroting sluitend te maken, bijvoorbeeld door tijdelijk minder te reserveren voor vervanging van inventaris. Op deze manier kan ook invulling worden gegeven aan «zuiniger leven». De regering wijst er hierbij op dat de bijstand in principe bedoeld is als tijdelijke voorziening. Werk is en blijft de beste manier om voor een beter inkomen te zorgen.

De leden van de SGP-fractie vragen of de veronderstelling klopt dat bloedverwanten tweedegraad niet als gezin worden aangemerkt indien bij een van deze bloedverwanten een zorgbehoefte bestaat. Zij vragen hoe deze zorgbehoefte bij bloedverwanten tweede graad moet worden aangetoond. Voorts vragen deze leden waarom de regering het wenselijk acht dat ten aanzien van een uitzondering voor zorgbehoefte tussen bloedverwanten eerste en tweede graad uiteenlopende criteria bestaan. Bloedverwanten in de tweede graad (broers/zussen en grootouders/kleinkinderen) die samen in dezelfde woning het hoofdverblijf hebben, worden niet aangemerkt als gezin, tenzij twee bloedverwanten in de tweede graad een gezamenlijke huishouding voeren. In dat geval worden deze twee ongehuwd samenwonende bloedverwanten gelijkgesteld met gehuwden. Gehuwden en met gehuwden gelijkgestelde ongehuwd samenwonenden vallen onder de definitie van gezin en ontvangen 100% van het netto referentieminimumloon. Dit is conform de huidige situatie. In de huidige WWB wordt vervolgens een uitzondering gemaakt op de gelijkstelling van ongehuwd samenwonenden met gehuwden als twee bloedverwanten in de tweede graad een gezamenlijk huishouding voeren en er sprake is van een zorgbehoefte bij één van bloedverwanten (artikel 3, tweede lid, onder a WWB). In dat geval worden de betreffende bloedverwanten in de tweede graad aangemerkt als een alleenstaande (ouder). Dit wordt met het voorliggende wetsvoorstel niet gewijzigd. De WWB geeft geen definitie van zorgbehoefte. Dit is door jurisprudentie nader ingevuld. Volgens jurisprudentie is sprake van een zorgbehoefte indien de belanghebbende aanspraak zou kunnen maken op plaatsing in een AWBZ-instelling, maar daarvan om hem moverende redenen heeft afgezien of op een wachtlijst daarvoor is geplaatst. Daarnaast is volgens jurisprudentie sprake van zorgbehoefte indien de belanghebbende vanwege ziekte of een of meer stoornissen van lichamelijke, verstandelijke of geestelijke aard *blijvend* niet in staat is een eigen huishouding te voeren daar hij is aangewezen op intensieve zorg van anderen. Op welke wijze de bloedverwanten in de tweede graad de zorgbehoefte kunnen aantonen bepaalt het college.

De regering heeft gekozen voor de eenduidige en substantiële AWBZ-indicatie boven het strengere criterium van zorgbehoefte op grond van jurisprudentie.

De leden van de SGP-fractie vragen of de regering kan aangeven hoeveel personen in aanmerking komen voor een uitzondering van de huishoudinkomenstoets indien ook de Wmo-indicatie geaccepteerd zou worden en met welk bedrag de besparingen zouden afnemen.

Zoals de regering aangeeft in de Nota naar aanleiding van Verslag¹ kan de Wmo-indicatie, gezien het doel en de strekking daarvan, geen aanknopingspunt zijn voor de door de regering beoogde uitzondering op de gezinsbijstand. De vraag met welk bedrag de besparingen zouden afnemen indien ook «de Wmo-indicatie» geaccepteerd zou worden, kan de regering niet beantwoorden omdat niet duidelijk is op welke soort(en) Wmo-indicatie de leden van de SGP-fractie doelen.

De leden van de SGP-fractie vragen of de regering bereid is waar nodig aanscherping van criteria binnen de Wmo te bewerkstelligen en te stimuleren, zodat ook deze indicaties bruikbaar zijn.

¹ Kamerstukken II 2010/11 32 815, nr. 7, p. 35.

De regering ziet niet in waarom criteria in de ene wet aangescherpt zouden moeten worden om bruikbaar te kunnen zijn in het kader van een andere wet die niet om die aanscherping vraagt. De AWBZ-indicatie zoals die is opgenomen in het wetsvoorstel voldoet reeds aan het door de regering beoogde criterium.

In tegenstelling tot het antwoord van de regering hebben de leden van de SGP-fractie begrepen dat het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) nog steeds zogenaamde nul-urenindicaties afgeeft en het aangeven van de omvang van de zorgvraag onnodig tijdrovend kan zijn. Deze leden vragen of de regering bereid is deze problematiek nader te bezien en aan te pakken.

De leden van de SGP-fractie merken terecht op dat het CIZ nog nul-urenindicaties afgeeft. Dit doet het CIZ op verzoek van de verzekerde die in aanmerking wenst te komen voor het mantelzorgcompliment. Op dit onderwerp zal nader worden ingegaan in de brief over het mantelzorgbeleid die de minister-president heeft toegezegd aan de Tweede Kamer.

4. Samenvoeging met de Wet Investeren in Jongeren (WIJ)

De leden van de PvdA-fractie vragen of, als gevolg van de voorstellen met betrekking tot de samenvoeging van WWB en WIJ, het recht op een uitkering voor jongeren van gemeente tot gemeente kan gaan verschillen omdat gemeenten zelf hun criteria en hun definitie van «aantoonbare inspanningen» mogen bepalen.

Het recht op een uitkering verschilt niet. Met dit wetsvoorstel legt de regering het juridisch kader voor het recht op uitkering voor jongeren vast in de WWB. Binnen dit juridisch kader voeren gemeenten lokaal beleid. Controle hierop wordt uitgeoefend door de gemeenteraad. Los daarvan heeft een individuele burger uiteraard de mogelijkheid om, indien hij het met een besluit van het college omtrent zijn rechten niet eens is, daartegen bezwaar te maken en eventueel beroep in te stellen.

De leden van de fractie van de PvdA vragen of de financiële positie van een gemeente de bepalende factor kan worden voor het al dan niet toekennen van een uitkering.

Uitgangspunt is, dat de jongere na een zoektijd van vier weken op school zit of aan het werk is. De jongere moet zelf inspanningen verrichten en bij zijn aanvraag aantonen dat hij die inspanningen heeft verricht. Het college beoordeelt of de jongere voldoende inspanningen heeft gepleegd. Hierbij maakt het college een individuele, op de persoonlijke omstandigheden en mogelijkheden toegesneden afweging. Dit is het college sinds jaar en dag gewend bij bijvoorbeeld de beoordeling of aan de plicht tot arbeidsinschakeling wordt voldaan. Budgettaire afwegingen mogen daarin geen rol spelen. De regering heeft het vertrouwen dat colleges hierbij professioneel en verantwoord te werk gaan.

De leden van de PvdA-fractie vragen of gemeenten jongeren in het speciaal onderwijs kunnen dwingen om twee jaar extra onderwijs te volgen, tot hun 20^e, om zodoende te besparen op eventuele uitkeringen. Deze leden vragen wat daarvan de extra kosten voor het speciaal onderwijs zijn.

Het uitgangspunt van de regering is dat jongeren niet in de bijstand horen. Jongeren zijn zelf verantwoordelijk voor leren en werken. Zij moeten zelf de mogelijkheden die het onderwijs hen biedt benutten. Zij moeten zelf naar een baan zoeken. Niemand dwingt de jongere om een beroep op de gemeente te doen. Als jongeren een beroep doen op de gemeente, dan zullen zij ook moeten voldoen aan de verplichtingen die behoren bij de ondersteuning die de gemeente biedt. Gemeenten toetsen de inspanningen van jongeren om aan de verplichtingen te voldoen.

Colleges kunnen jongeren niet dwingen om welke vorm van onderwijs dan ook te volgen, als het bevoegd gezag van die scholen dat niet toestaat. Scholen hebben hun eigen aannamebeleid. Jongeren verlaten pas het speciaal onderwijs wanneer zij één van de drie uitstroomprofielen hebben behaald (uitstroom naar werk, een diploma of arbeidsmatige dagbesteding). Hierna biedt het speciaal onderwijs geen doorgroei mogelijkheden meer. Terugverwijzen naar het speciaal onderwijs ligt dus ook niet voor de hand.

De leden van de PvdA-fractie vragen op welke manier rekening is gehouden met extra uitgaven aan studiefinanciering als gevolg van gemeenten die jongeren door- of terugverwijzen naar school en wat daarvan de kosten zijn.

Bij de invoering van de WIJ is budgettair rekening gehouden met een toename van het aantal jongeren die als gevolg van advies van het college, (verder) zou gaan studeren. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is hiervoor reeds financieel gecompenseerd met structureel € 27 miljoen voor het mbo-budget en € 11 miljoen voor de studiefinanciering.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de Regionaal Meld en Coördinatiefuncties voortijdig schoolverlaters (RMC's) bereid en in staat zijn om tijdig, binnen vier weken, een verklaring uit te geven die aantoonde dat een jongere geen verdere mogelijkheden heeft tot onderwijs.

Jongeren moeten voordat zij een aanvraag voor bijstand en ondersteuning bij het college kunnen indienen, vier weken zelf onderzoeken of zij nog mogelijkheden hebben binnen 's Rijks kas bekostigd onderwijs. Ook moeten zij zelf zoeken naar werk. Bij het indienen van de aanvraag moeten de jongeren, om voor bijstand in aanmerking te komen, kunnen aantonen dat er geen mogelijkheden binnen het onderwijs zijn. Eén van de middelen hiervoor zou een verklaring van een functionaris van de regionale meld- en coördinatiefunctie kunnen zijn. Het hangt sterk af van de individuele situatie van de jongere of de RMC-functionaris dit oordeel binnen vier weken kan geven. Soms zal snel helder zijn, dat er voor een jongere wel of geen mogelijkheden binnen regulier onderwijs aanwezig zijn. Soms is er langer nodig om tot een oordeel te komen. De RMC-functie ligt ook op gemeentelijke terrein. In veel gemeenten is de RMC-functie georganiseerd in een Jongerenloket. Afstemming binnen de gemeentelijke domeinen is noodzakelijk om in individuele gevallen de tijdigheid te waarborgen.

De leden van de PvdA-fractie vragen wat te doen met jongeren die ondanks dat zij onder de leerplicht vallen al meerdere jaren geen onderwijs hebben gevolgd en aan wie dit is te verwijten.

Het beleid van de WWB richt zich op jongeren vanaf 18 jaar. Deze jongeren zijn niet meer leer- of kwalificatieplichtig. Op het moment dat een jongere vanaf 18 jaar zich bij het loket van het UWV WERKbedrijf meldt wijst het UWV WERKbedrijf hem op de plicht om zijn mogelijkheden binnen het door het Rijk bekostigde onderwijs te onderzoeken en om werk te zoeken. Als hij dat niet kan aantonen, gaan zijn mogelijkheden binnen het door het Rijk bekostigde onderwijs voor op het recht op bijstand en ondersteuning. In het kader van de Leerplichtwet 1969 zijn de ouders en (vanaf de leeftijd van 12 jaar) de jongere zelf verantwoordelijk voor het voldoen aan de leer- en kwalificatieplicht. De leerplichtambtenaar ziet hierop toe.

De leden van de PvdA-fractie vragen of een thuiszitter wordt gekort als verschillende instanties al die tijd niet tot een oplossing hebben kunnen komen.

Jongeren zijn zelf verantwoordelijk voor hun toekomst. Zij moeten zelf de mogelijkheden die het onderwijs hen biedt benutten. Zo bereiden ze zich goed voor op de arbeidsmarkt. Als het onderwijs geen mogelijkheden meer biedt, moeten ze bereid zijn iedere baan te accepteren. De regering benadrukt met dit wetsvoorstel eigen initiatief en verantwoordelijkheid van de jongere voor zijn toekomst. De jongere die zich bij het loket van het UWV WERKbedrijf meldt moet eerst zelf vier weken op zoek naar scholing of werk. Na vier weken kan de jongere een aanvraag voor bijstand en ondersteuning indienen. Het college beoordeelt of de jongere voldoende inspanningen heeft gepleegd. Hierbij maakt het college een individuele, op de persoonlijke omstandigheden en mogelijkheden toegesneden afweging. Er is geen recht op bijstand als de jongere regulier onderwijs kan volgen, maar het niet doet. Hetzelfde geldt als de jongere overduidelijk de verplichtingen tot arbeidsinschakeling niet wil nakomen. Verder beëindigt of verlaagt het college de uitkering als de jongere zijn afspraken uit het met het college opgestelde plan van aanpak niet of onvoldoende nakomt en bij zeer ernstige misdragingen jegens het college. Als geen sprake is van verwijtbaarheid wordt de uitkering niet verlaagd of beëindigd.

De leden van de PvdA-fractie vragen of deze aangescherpte verplichtingen voor jongeren onder 27 ook zullen gaan gelden voor Wajongeren met arbeidscapaciteit. Gemeenten hebben onvoldoende kennis van deze populatie. Zij vragen hoe overdracht plaatsvindt tussen UWV en gemeenten. Nu participeert het UWV in netwerken van scholen. Deze leden vragen voorts of de gemeente dit gaat overnemen en of dit gepaard gaat met voldoende financiën voor personeel. In de Hoofdlijnennotitie werken naar vermogen¹ die op 21 april 2011 aan uw Kamer is aangeboden, staan de hoofdlijnen van de hervorming van de WWB/WIJ, de WSW en Wajong tot een regeling werken naar vermogen. Deze hoofdlijnen worden op dit moment geconcretiseerd in een wetsvoorstel. Hierin zal worden ingegaan op de gevolgen voor Wajongeren met arbeidscapaciteit en zal duidelijk worden wat de gevolgen voor de uitvoering zijn.

De leden van de PvdA stellen vast dat de regering zelf geen stappen zal zetten om niet-melders in het vizier te houden en dit overlaat aan gemeenten. De leden vragen hoe zich hier de beleidsvrijheid van gemeenten verhoudt met hun zorgplicht. Colleges hebben een zorgplicht, maar hebben vrijheid in de wijze waarop zij die zorgplicht invullen. De regering faciliteert en ondersteunt de colleges om hun lokale beleid voor niet-melders in te kunnen vullen en uit te voeren. Dit doet zij door bestandskoppelingen wettelijk mogelijk te maken, door goede voorbeelden te verspreiden («Handreiking niet-melders», 2011) en door eventuele belemmeringen die een integrale aanpak van onder andere niet-melders in de weg staan aan te pakken. De landelijke omvang van het aantal niet-melders wordt in opdracht van de regering, door het CBS gevolgd.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de regering kan uitleggen wat levensbedreigende noodsituaties zijn. Zij vragen of dakloosheid daaronder valt, of agressie of geweld thuis. Het is aan het college om vast te stellen of sprake is van een dermate dringende reden dat gebruik kan worden gemaakt van de bevoegdheid om iemand financieel bij te staan, zonder dat recht op bijstand bestaat. Uitsluitend vanwege het feit dat het de belanghebbende ontbreekt aan de noodzakelijke middelen om in het bestaan te voorzien, kan nog niet worden gesproken van een levensbedreigende noodsituatie. Vast dient te staan dat sprake is van een acute noodsituatie en dat de behoeftige omstandigheden waarin de belanghebbende verkeert op geen enkele

¹ Kamerstukken II 2010–2011, 29 544, nr. 297.

andere wijze zijn te verhelpen, zodat het verlenen van bijstand volstrekt onvermijdelijk is.

De leden van de PvdA-fractie vragen wanneer zij de evaluatie van de WIJ kunnen verwachten. Zij vragen of dat voor de behandeling van dit wetsvoorstel in de Tweede Kamer is en zo nee, waarom dat niet zo is. De evaluatie van de WIJ zal in week van 26 tot 30 september, voor de mondelinge behandeling van onderhavig wetsvoorstel, naar de Tweede Kamer worden verzonden.

De leden van de PvdA-fractie vragen wat de procedure is wanneer een gezin een uitkering aanvraagt en één van hen een jongere is jonger dan 27 jaar. Zij vragen of de rest van het gezin ook vier weken moet wachten voordat de uitkering echt aangevraagd kan worden.

Voor gezinnen waartoe gezinsleden behoren die zowel jonger zijn dan 27 jaar als 27 jaar en ouder wordt voorgesteld dat het gezin bij melding bij het UWV WERKbedrijf in de gelegenheid wordt gesteld meteen een aanvraag in te dienen. Voor de gezinsleden jonger dan 27 jaar geldt dan wel dat zij gedurende vier weken verplicht de mogelijkheden binnen het regulier bekostigd onderwijs dienen te onderzoeken. Ook zal naar werk moeten worden gezocht. Het college toetst vier weken na de melding of de jongere in die vier weken aantoonbare inspanningen heeft verricht. Mocht dat onvoldoende het geval zijn, verlaagt het college de gezinsbijstand. De hoogte en duur van die verlaging wordt bepaald door het college.

De leden van de PvdA fractie vragen aan de regering om aan te geven hoeveel gemeenten actief werk maken van het bieden van ondersteuning bij het vinden van werk aan nuggers.

Gemeenten zijn op grond van artikel 7 van de WWB verantwoordelijk voor de ondersteuning van niet-uitkeringsgerechtigden. Er bestaat geen totaaloverzicht van de vormen of omvang van begeleiding die de colleges bieden. De tweede evaluatieronde van het Bestuurlijk Akkoord Participatie, die op 27 april 2011 aan uw Kamer is gezonden, laat zien dat colleges werk maken van het bieden van ondersteuning aan nuggers.

- De cijfers van het CBS over 2008 laten zien dat van de meer dan 15 000 geactiveerde nuggers die in een re-integratietraject zitten in 2008, er 1680 zijn uitgestroomd naar werk en ruim 4100 via het starten van een re-integratietraject maatschappelijk actief zijn.
- In 2009 is het aantal nuggers dat door gemeenten wordt geactiveerd, ondanks de crisis, toegenomen. Er zijn 1970 personen uitgestroomd naar werk en 5470 personen zijn via het starten van een traject maatschappelijk actief geworden.

Ambitie	2007	2008	2009
Aantal nuggers dat aan het begin van het jaar via een lopend re-integratietraject maatschappelijk participeert.	14 120	9 910	11 370
Aantal nuggers dat via het starten van een re-integratietraject maatschappelijk participeert.	3 410	4 140	5 470
Aantal nuggers dat na een re-integratietraject is uitgestroomd naar werk.	2 070	1 680	1 970

- Bij deze cijfers past wel enige nuancering. De eerste twee indicatoren, op basis waarvan de voortgang gemeten wordt, kennen diverse dubbelingen, waardoor het moeilijk is scherp aan te geven in hoeverre gemeenten op koers liggen.

De leden van de PvdA-fractie vragen of gemeenten deze werkzoekende niet-uitkeringsgerechtigde jongeren zelf vinden, of dat deze jongeren zich eerst zelf moeten melden bij het gemeenteloket.

Het is aan betrokkene zelf om dit te melden. Als iemand op eigen kracht geen werk kan vinden, bijvoorbeeld via een uitzendbureau, kan hij zich melden bij het UWV Werkbedrijf als niet-uitkeringsgerechtigde. Via deze weg kan, indien betrokkene re-integratieondersteuning nodig heeft, een college besluiten die te verlenen.

De leden van de PvdA fractie vragen of gemeenten voordeel hebben bij het aanbieden van ondersteuning aan nuggers.

Dit is het geval. Gemeenten hebben belang bij een actieve participatie van jongeren uit oogpunt van sociaal beleid, criminaliteitspreventie en voorkomen van uitkeringsafhankelijkheid van jongeren in de toekomst.

De leden van de PvdA-fractie verwonderen zich om de uitspraak van de regering dat het introduceren van de wachttijd van vier weken voor jongeren geen aanvullende besparingen oplevert en vragen of zij daaruit op mogen maken dat er geen activerende werking uitgaat van deze vier weken en wat dan de reden is dat de wachttijd wordt ingesteld.

De regering onderschrijft het uitgangspunt van de WIJ en scherpt de WIJ verder aan. De financiële gevolgen die de regering bij invoering van de WIJ heeft gesteld blijven onveranderd. Meer dan in de huidige wet WIJ wil de regering de eigen verantwoordelijkheid van de jongere voorop stellen. De regering wil de eigen verantwoordelijkheid veel duidelijker verankeren in de wetgeving, waardoor deze verantwoordelijkheid meer verschuift naar de jongere in plaats van dat deze bij de gemeente aanklopt. De regering scherpt de wetgeving daarom aan. Jongeren moeten eerst vier weken aantoonbaar zoeken naar werk voordat een mogelijk recht op bijstand ontstaat. Als zij naar school kunnen (terugkeren), bestaat ook geen recht op bijstand.

5. Tegenprestatie naar vermogen

De leden van de PvdA-fractie vragen of het opleggen van een verplichting tot tegenprestatie naar vermogen een bevoegdheid is van het college of dat het college hiertoe is verplicht.

In het wetsvoorstel krijgt het college de bevoegdheid om een tegenprestatie te verlangen.

De leden van de PvdA-fractie vragen wat precies wordt verstaan onder «additioneel».

Onder additioneel wordt verstaan werkzaamheden die worden verricht naast of in aanvulling op reguliere arbeid, en die niet leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt.

De leden van de PvdA vragen of werk dat vroeger als additioneel (Melkertbanen) werd bestempeld, nog steeds zo wordt gezien.

De «Melkertbanen» zijn niet vergelijkbaar met de tegenprestatie en de beoordeling van additionaliteit daarmee evenmin. Ten eerste betrof het volledig gesubsidieerde arbeid, zoals de naam zegt: banen. De tegenprestatie is geen baan, maar het betreft onbeloonde maatschappelijk nuttige werkzaamheden. Ten tweede waren «Melkertbanen», in tegenstelling tot de tegenprestatie, niet van korte duur. Additionaliteit is bij volledig gesubsidieerde banen niet vergelijkbaar met onbeloonde maatschappelijk nuttige activiteiten van korte duur.

De leden van de PvdA vragen of, indien een gemeente besluit niet meer te willen investeren in het schoonhouden van de openbare ruimte en dit dus geen betaalde economische activiteit meer is, het schoonhouden van de

openbare ruimte dan vervolgens als additionele, maatschappelijk nuttige activiteit mag worden gezien.

De tegenprestatie mag niet leiden tot verdringing van reguliere arbeid. Daarnaast mogen de concurrentieverhoudingen niet nadelig worden verstoord. Het voorbeeld dat de leden aanvoeren lijkt daaraan niet te voldoen. Als het gaat om werkzaamheden die op een bestaande functie lijken, zal er sprake moeten zijn van een aparte invulling in tijd, duur en omvang om als tegenprestatie te kunnen gelden. Het college is verantwoordelijk voor een juiste uitvoering van de wet en bepaalt of voldaan wordt aan de voorwaarden gesteld aan de tegenprestatie.

De leden van de PvdA-fractie vragen zich af waarom vrijwilligerswerk geen vorm van tegenprestatie kan zijn.

Vrijwilligerswerk is geen tegenprestatie. Vrijwilligerswerk vindt plaats op eigen initiatief. De tegenprestatie is niet vrijwillig. Het college draagt de tegenprestatie op. De tegenprestatie kan alleen worden verlangd bij uitoefening van het recht op een uitkering. Daarvan hoeft bij vrijwilligerswerk geen sprake te zijn.

De leden van de PvdA-fractie vragen zich voorts af waarom mantelzorg geen vorm van tegenprestatie kan zijn.

Mantelzorg is langdurige zorgverlening voor zieke familieleden of vrienden. Mantelzorg vloeit rechtstreeks voort uit de sociale relatie. Dit in tegenstelling tot de tegenprestatie die door het college wordt opgedragen ten behoeve van de samenleving die de kosten van de uitkering moet opbrengen.

De leden van de PvdA-fractie vragen wat er overblijft aan mogelijke maatschappelijk nuttige activiteiten na uitsluiting van vrijwilligerswerk en van activiteiten die tot verdringing op de arbeidsmarkt kunnen leiden. Het wetsvoorstel geeft geen overzicht van mogelijke additionele werkzaamheden. De regering wil voorkomen bij voorbaat te beperken of uit te sluiten wat wel en niet mogelijk is. De beoordeling of op lokaal niveau activiteiten zoals sneeuwruimen, koffieschenken, tijdelijke werkzaamheden rond een wijkcentrum etc. voldoen aan de in het wetsvoorstel verwoorde definitie en randvoorwaarden is aan het college.

De leden van de PvdA-fractie vragen wat de kosten zijn van het invoeren van de verplichting tot tegenprestatie en vragen of hier begeleiding en/of handhaving nodig is.

De regering geeft het college met deze maatregel een extra bevoegdheid. Er zijn geen financiële consequenties mee gemoeid. Het college kan de opgedragen tegenprestatie afstemmen op de capaciteiten en de situatie van de uitkeringsgerechtigde. De precieze vorm en of dit begeleiding vergt, is aan het college. Voor de handhaving van deze plicht gelden geen afwijkende wettelijke bepalingen dan voor de andere plichten in de WWB. Het staat colleges vrij wel of geen gebruik te maken van de bevoegdheid.

De leden van de PvdA-fractie vragen of ouders met niet-schoolgaande kinderen die een tegenprestatie verrichten een bijdrage in de kosten van kinderopvang ontvangen, net als wanneer zij deel zouden nemen aan een traject naar werk.

De werkzaamheden die door het college worden opgelegd in het kader van de tegenprestatie zijn niet primair gericht op arbeidsinschakeling. Een toeslag voor kinderopvang in het kader van de tegenprestatie is daarom niet aan de orde. Het is ter beoordeling van het college of de plicht tot tegenprestatie wordt opgelegd aan mensen die afhankelijk zijn van kinderopvang en of een vorm van opvang wordt aangeboden.

De leden van de PvdA-fractie vragen hoe in de kosten van kinderopvang voor de duur van de tegenprestatie moet worden voorzien als het college geen bijdrage in die kosten levert.

Het is aan het college om maatwerk te leveren en rekening te houden met de persoonlijke omstandigheden van diegene die een tegenprestatie opgedragen krijgt.

6. Alleenstaande ouders in de Wet werk en bijstand (WWB)

De leden van de fractie van D66 vragen de regering om inzicht in de frequentie van het gebruik van de algemene vrijlating (die geldt gedurende maximaal zes maanden en 25% van de inkomsten uit arbeid vrijlaat tot een maximum van € 187 per maand).

De regering heeft geen gegevens over de frequentie van het gebruik van de algemene vrijlating als bedoeld in artikel 31, tweede lid onderdeel n van de WWB.

De leden van de SGP-fractie vragen of de regering het acceptabel zou vinden indien een gemeente zou besluiten een alleenstaande ouder voor het verkrijgen van een uitkering in feite te dwingen kinderen naar kinderopvang te sturen, terwijl deze ouder het als zijn morele plicht ziet de kinderen zelf op te voeden.

Het uitgangspunt van de regering is dat iedereen die kan werken in een eigen inkomen voorziet. De regering wil de wet zo aanpassen dat alleenstaande ouders maximaal gestimuleerd worden aan het werk te gaan. Als de alleenstaande ouder gaat werken, betekent dat meer inkomen voor het gezin en meer contacten in de maatschappij en een beter rolpatroon. Lange afwezigheid op de arbeidsmarkt werkt nadelig op de kans op werk; het vergroot de afstand tot de arbeidsmarkt.

De WWB legt in beginsel aan iedereen de verplichting op om naar vermogen algemeen geaccepteerde arbeid te verkrijgen en te aanvaarden. Daarbij wordt gekeken naar de aansluiting bij de individuele mogelijkheden van de persoon in verband met gezondheid en belastbaarheid. De verplichting om algemeen geaccepteerde arbeid te aanvaarden geldt voor de alleenstaande ouder met kinderen tot 12 jaar nadat het college zich genoegzaam heeft overtuigd van de beschikbaarheid van passende kinderopvang, de toepassing van voldoende scholing en de belastbaarheid van de betrokkene. Het is een keuze van de alleenstaande ouder zelf om gebruik te maken van mede door het Rijk gefinancierde dagopvang/buitenschoolse kinderopvang of om gebruik te maken van kinderopvang in het informele circuit.

Wanneer in individuele gevallen wegens dringende redenen tijdelijk niet geveerd kan worden dat iemand betaalde arbeid verricht of gebruik kan maken van voorzieningen gericht op arbeidsinschakeling, kan het college tijdelijk afzien van het opleggen van de arbeids- en re-integratieplicht. Zorgtaken kunnen een dringende reden zijn voor ontheffing van de arbeids- en re-integratieplicht. In welke individuele gevallen en met welke dringende reden dat is, is aan het oordeel van het college.

7. Normering inkomensgrens gemeentelijk minimabeleid

De leden van de PvdA-fractie vragen hoe het kan dat participatiebevorderende middelen zoals stadspassen nu expliciet onderdeel worden van de WWB – aangezien deze expliciet genoemd worden in de toelichting bij normering minimabeleid – terwijl zij daar vroeger geen onderdeel van uitmaakten. Zij vragen tevens of het een mogelijkheid is om de participatiebevorderende middelen zonder inkomensgrens uit te voeren en de 110%-grens alleen te hanteren voor de inkomensondersteunende regelingen, aangezien het wetsartikel daar expliciet op lijkt te doelen. Deze leden vragen voorts of er binnen de wettelijke grenzen mogelijkheden zijn

om burgers of hun kinderen met een inkomen boven 110% WML nog steeds gebruik te laten maken van deze stadspassen en als dat zo is, welke mogelijkheden dat zijn.

Met het inperken van de gemeentelijke vrijheid op het terrein van categoriale inkomensondersteuning, wil de regering zo veel mogelijk voorkomen dat de gemeenten het centrale inkomensbeleid van het rijk met een eigen inkomensbeleid doorkruisen. Door het stellen van een centrale inkomensnorm voor generieke gemeentelijke inkomensondersteuning, wordt de omvang van de doelgroep waaraan gemeenten deze vorm van ongerichte inkomensondersteuning mogen bieden wettelijk ingekaderd. De huidige inhoudelijke mogelijkheden van generieke gemeentelijke inkomensondersteuning ondergaan geen wijziging. De regering grijpt dus niet in de inhoud van de ondersteuning in. Deze blijft in dit wetsvoorstel onveranderd. Ook de gemeentelijke bevoegdheid en verantwoordelijkheid voor inkomensondersteuning op basis van individueel maatwerk laat de regering ongewijzigd. De inkomensnormering geldt voor alle vormen van generieke gemeentelijke inkomensondersteuning aan mensen met een inkomen tot 110% van het op het huishouden type toepasselijke sociaal minimum. Tot generieke gemeentelijke inkomensondersteuning behoren ook de stadspassen. De aanscherping van de inkomensnormering staat er echter niet aan in de weg dat het de colleges vrij staat om ook de mensen met een inkomen boven 110% van het genoemd sociaal minimum gebruik te laten maken van de stadspas. In dit geval mag het college bij het verstrekken van de stadspas alleen geen inkomensafhankelijke korting op de stadspas geven, zoals dat bij mensen met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum het geval is.

De leden van de PvdA-fractie geven aan dat de regering stelt dat als gevolg van de inkomensnormering de armoede niet zal toenemen omdat bijzondere bijstand open staat voor de groep die nu geen recht meer heeft op regelingen. De leden van de PvdA-fractie vragen of de bijzondere bijstand ook open staat voor mensen met een inkomen boven 110% wettelijk minimum loon (WML).

De individuele bijzondere bijstand staat ook open voor mensen met een inkomen boven de centrale inkomensnorm van 110% van het toepasselijke sociaal minimum. Immers, deze centrale inkomensnormering geldt niet bij de verlening van individuele bijzondere bijstand, omdat bij deze vorm van inkomensondersteuning altijd het individueel maatwerk én de vergoeding van daadwerkelijk gemaakte kosten voorop staat.

De leden van de PvdA-fractie vragen welk effect het afschaffen van categoriale bijstand boven 110% WML heeft op het beroep op bijzondere bijstand en welk financieel beslag dit legt op het budget voor bijzondere bijstand. Voorts vragen zij of dit een effect heeft op de uitvoeringskosten voor gemeenten, en zo ja, welke.

De centrale inkomensnormering gaat gepaard met een taakstellende uitname van € 40 miljoen uit het gemeentefonds, en komt voort uit de afspraken gemaakt in het Regeer- en Gedoogakkoord 2010. Zoals in de nota naar aanleiding van het verslag¹ is aangegeven, wordt met het voorliggende wetsvoorstel de omvang van de doelgroep waarvoor colleges een categoriaal inkomensbeleid mogen voeren, beperkt door een normering van het inkomen van de doelgroep tot 110% van het sociaal minimum. Ten aanzien van de uitvoeringskosten geldt dat gemeenten deze kosten ook via het Gemeentefonds ontvangen. De eerder genoemde taakstellende uitname van € 40 miljoen uit het gemeentefonds is dan ook een netto bedrag. Voorts wordt in 2012 een bedrag van € 90 miljoen toegevoegd aan het gemeentefonds ten behoeve van de verlening van bijzondere bijstand. Hiermee krijgen gemeenten extra financiële armslag

¹ Kamerstukken II 2010/11, 32 815, nr. 7, p. 71.

om in specifieke gevallen mensen die het nodig hebben aanvullende individuele inkomensondersteuning te bieden.

De leden van de PvdA-fractie vragen of het wegvallen van gemeentelijke regelingen voor mensen met een inkomen boven 110% WML een effect zal hebben op de koopkracht van deze groep, en zo ja, welke effecten dat – onderscheiden per huishouden – zijn. Voorts vragen deze leden of die effecten ook naar gemeente kunnen worden bekeken?

In die gevallen dat huishoudens met een inkomen boven 110% van het sociaal minimum nu categoriale bijstand ontvangen, kan de normering van de inkomensgrens voor gemeentelijk minimabeleid gevolgen hebben voor de koopkracht van deze huishoudens, doordat zij per 2012 niet langer in aanmerking komen voor categoriale bijstand. Op het moment dat echter sprake is van uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende kosten van het bestaan, kan in specifieke gevallen wel individuele bijzondere bijstand worden verstrekt. In dat geval worden de koopkrachteffecten door het wegvallen van categoriale bijstand direct en gericht weer gecompenseerd.

Omdat sprake is van een grote variatie tussen gemeenten in de groepen waaraan al dan niet categoriale bijstand wordt verleend, de hierbij gehanteerde inkomensgrenzen, en de uit te keren bedragen is het niet mogelijk algemene uitspraken te doen over de koopkrachteffecten van normering van de inkomensgrens voor gemeentelijk minimabeleid, onderscheiden per huishouden. Gezien ook de decentrale verantwoordelijkheid voor het minimabeleid, kan de regering de generieke effecten niet in kaart brengen. Elke gemeente heeft immers ander categoriaal beleid.

De leden van de PvdA-fractie vragen ook of het normeren op de inkomensgrens, gezien het feit dat veel gemeentelijke regelingen gericht zijn op het bevorderen van participatie, een positief of een negatief effect op de participatiegraad van burgers heeft. Zij vragen de regering het antwoord toe te lichten.

De regering hecht eraan te benadrukken dat de inkomensnormering alleen geldt voor generieke gemeentelijke vormen van inkomensondersteuning. Het wetsvoorstel brengt uitdrukkelijk geen wijziging aan in de gemeentelijke bevoegd- en verantwoordelijkheid voor inkomensondersteuning op basis van individueel maatwerk. Participatiebevorderende maatregelen, generiek dan wel individueel, blijven binnen de gestelde wettelijke kaders van de WWB mogelijk. Het is aan de colleges om hieraan op lokaal niveau invulling te geven.

Voorts vragen de leden van de PvdA-fractie hoe het verkleinen van de groep rechthebbenden op gemeentelijke regelingen als gevolg van het normeren van de inkomensgrens zich verhoudt tot het beleid waarin kinderen prioriteit hebben binnen het armoedebeleid en convenanten zoals «alle kinderen doen mee».

Het normeren van de inkomensgrens op 110% van het sociaal minimum, gaat niet ten koste van het gemeentelijk participatiebeleid voor schoolgaande kinderen. In dit wetsvoorstel is, naast het stellen van een inkomensnormering voor generieke vormen van inkomensondersteuning, uitdrukkelijk voorzien in een verordeningsplicht voor gemeenten inzake het beleid voor participatie van schoolgaande kinderen. Het doel hiervan is te stimuleren dat in elke gemeente de participatie van kinderen actief wordt opgepakt en dat gemeenten, voor zover zij dat nog niet hebben gedaan, hier ook daadwerkelijk mee starten. De colleges krijgen hiermee de opdracht om binnen de wettelijke kaders van de WWB op lokaal niveau gerichte – generieke dan wel individuele – participatiebevorderende maatregelen voor schoolgaande kinderen te treffen. Dit garandeert openheid, transparantie van en verantwoording over het gemeentelijk beleid.

De leden van de fractie van de SP geven aan verbaasd te zijn dat de regering beweert dat werkenden door het normeren van de inkomensgrenzen niet worden benadeeld.

Zij vragen of de regering de garantie kan geven dat iedere werkende arme die nu gebruik maakt van de inkomensondersteuning via het gemeentelijk minimabeleid deze inkomensondersteuning na invoering van voorliggend wetsvoorstel behoud en deze inkomensondersteuning voor de werkende armen beschikbaar blijft?

De regering merkt op dat de verlening van bijzondere bijstand als inkomensondersteunend instrument financieel en beleidsmatig is gedecentraliseerd aan de colleges. Daarom is het voor de regering niet mogelijk te garanderen dat op lokaal niveau iedere werkende arme die nu gebruik maakt van de inkomensondersteuning via het gemeentelijk minimabeleid deze inkomensondersteuning na invoering van voorliggend wetsvoorstel behoudt. De regering benadrukt hierbij wel dat het wetsvoorstel de colleges de mogelijkheid biedt om óók werkende armen met een inkomen boven de 110% van het sociaal minimum, in individuele gevallen individuele bijzondere bijstand te verlenen als er sprake is van uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende noodzakelijke kosten van het bestaan. Het is aan de colleges om hier invulling aan te geven.

De leden van de SP-fractie vragen of de regering kan toelichten welke invloed het verlagen van de bijstand (TK 2010/11, 32777) op de normering van de inkomensgrens van het gemeentelijk minimabeleid heeft. De normering van de inkomensgrens van het gemeentelijk minimabeleid wordt bepaald op 110% van de toepasselijke bijstandsnorm. Het wetsvoorstel tot geleidelijke afbouw van de dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon tot een keer de algemene heffingskorting met uitzondering van het referentieminimumloon voor de Algemene Ouderdomswet, zorgt ervoor dat de ontwikkeling van het sociaal minimum in lijn wordt gebracht met de ontwikkeling van het netto minimumloon van een alleenverdiener. Hierdoor blijven de bijstandsnormen naar verwachting nominaal stijgen. De consequentie is dat de inkomensgrens van het gemeentelijk minimabeleid in overeenstemming wordt gebracht met de ontwikkeling van het netto minimumloon van een alleenverdiener. Concreet betekent de koppeling van de inkomensgrens van het gemeentelijk armoedebeleid aan de bijstandsnormen, dat de inkomensgrens meebeweegt met de bijstandsnormen en daarmee met netto minimumloon.

De leden van SP-fractie vragen voorts of de centrale grens van de inkomensnormering lager komt te liggen, en zo ja, hoe hoog deze grens is in netto bedragen in 2011, 2012 en 2013?

De centrale grens van de inkomensnormering blijft naar verwachting nominaal stijgen, omdat het sociaal minimum gekoppeld blijft aan het minimumloon en daarmee aan de loonontwikkeling. De indexering als gevolg van de loonontwikkeling zal naar verwachting hoger liggen dan de afbouw van de dubbele algemene heffingskorting.

Tabel: 110% van de toepasselijke bijstandsnorm per 1 juli 2011

	Netto bijstandsnorm p.m. (incl. vakantiegeld)	Inkomensgrens 110%
Paar	€ 1 319,85	€ 1 451,84
Alleenstaande	€ 923,90	€ 1 016,29
Alleenstaande ouder	€ 1 187,87	€ 1 306,66

De inkomensgrenzen van 2012 en 2013 kunnen nog niet worden berekend, omdat de bijstandsnormen van 2012 en 2013 nog niet bekend zijn. De bijstandsnormen worden namelijk afgeleid van het wettelijk

minimumloon, dat op zijn beurt weer gekoppeld is aan de contractloonontwikkeling.

De leden van de D66-fractie vragen de regering om inzicht in de achterliggende berekening waarop het bedrag van de taakstelling van 40 miljoen euro is gebaseerd.

De € 40 miljoen betreft een in het Regeer- en Gedoogakkoord overeengekomen taakstellende uitname uit het gemeentefonds.

De leden van D66 geven voorts aan benieuwd te zijn naar (een inschatting van) het aantal gemeenten dat nu al een normering van de inkomensgrens op 110% van het minimabeleid hanteert.

Uit het op 29 november 2010 aan de Kamer aangeboden IWI rapport over de gedecentraliseerde langdurigheidstoeslag¹, is gebleken dat ongeveer 80% van de gemeenten in de verordening langdurigheidstoeslag, «laag inkomen» heeft ingevuld als inkomen tot maximaal 105% van de toepasselijke bijstandsnorm. De resterende gemeenten hanteren de normen 110% (ca. 8%), 115% (ca. 4%) of 120% (ca. 8%).

Voorts blijkt uit de Divosa monitor 2010, dat de gemeenten op het terrein van het brede lokale armoedebeleid, inkomensgrenzen hanteren, die uiteenlopen van 100% tot 130% van de toepasselijke bijstandsnorm; de gemiddelde inkomensgrens hierbij is 116%. Het aantal gemeenten dat nu al een inkomensgrens hanteert van 110% is de regering niet bekend.

8. Invoering en overgangsrecht

De regering stelt dat wat betreft de invoeringstermijn het gros van nieuwe aanvragen pas per 1 juli 2012 aan de orde is, en dat het aantal nieuwe gevallen tot die tijd «beperkt in omvang» zal zijn.

De leden van de PvdA-fractie vragen wat de regering verstaat onder «beperkt in omvang». Kan de regering dit concreet maken met aantallen. Voorts vragen deze leden of de regering cijfers kan overleggen waaruit blijkt dat het aantal nieuwe aanvragers tussen 1 januari 2012 en 1 juli 2012 beperkt in omvang zal zijn.

Met ingang van 1 juli 2012 gaat de maatregel voor het zittend bestand van de WWB-populatie gelden. Tot die tijd is er dus enkel sprake van nieuwe instroom in de regeling. Zoals in de Nota naar aanleiding van Verslag is te lezen raakt de maatregel naar verwachting 6% van de bijstandpopulatie. Naar verwachting betreft het ook ca 6% van de nieuwe instroom en gaat het dus in dit half jaar in totaliteit om een instroom van circa 2 duizend gevallen. Dit is verspreid over deze zes maanden. Per maand gaat het om een paar honderd gevallen in Nederland (circa 300). In de meeste gemeenten zal het derhalve om een enkele nieuwe aanvraag per maand gaan waarbij sprake is van een huishoudsamenstelling in de zin van dit wetsvoorstel.

Heeft de regering bij het noemen van de term «beperkt in omvang» rekening gehouden met het zittend bestand dat, in geval van wijzigingen tussen 1 januari 2012 en 1 juli 2012, ook voor een deel omgezet zal worden naar de nieuwe systematiek.

De term «beperkt in omvang» is door de regering gebruikt voor de nieuwe instroom zelf en niet gerelateerd aan het zittend bestand. Overigens zal omzetting van het zittend bestand tussen 1 januari 2012 en 1 juli 2012 alleen plaatsvinden bij mutaties. In alle andere gevallen gaan de wijzigingen voor het zittend bestand in per 1 juli 2012.

De leden van de PvdA vragen welk deel van het zittend bestand naar inschatting van de regering vóór 1 juli 2012 zal zijn omgezet naar de nieuwe systematiek.

Zoals in een eerder antwoord op vragen van de leden van de PvdA-fractie is aangegeven raakt de maatregel naar inschatting ca 6% van de nieuwe

---

¹ Kamerstukken II 2010/11, 31 441, nr. 13.

instroom. Het betreft hiermee in totaliteit instroom van circa 2 duizend gevallen in een half jaar. Omzetting van het zittend bestand naar de nieuwe situatie tussen 1 januari 2012 en 1 juli 2012 zal alleen plaatsvinden bij mutaties die aanleiding geven tot beëindiging van het overgangsrecht, zoals verhuizing van een meerderjarig kind naar de woning van de ouder(s). Bij een deel van de nieuwe instroom van circa 2 duizend zal dit mutaties voor het zittend bestand kunnen betekenen. Precieze aantallen van het deel van het zittend bestand dat als gevolg daarvan voor 1 juli 2012 wordt omgezet naar de nieuwe systematiek zijn niet te geven.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de impactanalyse van het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) van de implementatie van het noodscenario bij de regering bekend is.

Deze leden vragen of het klopt dat aanbieders van uitkeringssystemen zeggen minstens 12 maanden nodig te hebben voor het doorvoeren van de aanpassingen en dat voor aanpassing van afgeleide software ook nog eens 6 tot 8 maanden nodig is. Zij vragen voorts of inhoudelijk kan worden ingegaan op de bezwaren die KING in deze analyse formuleert en of kan worden ingegaan op de opmerkingen die KING maakt ten opzichte van de aanpassing van de uitkeringssystemen, bijvoorbeeld het bezwaar bij de fiscale toerekening van de uitkering bij een tijdelijke nul-uitkering voor gezinsleden (het berekenen van loonheffing, het ontstaan van rechtsongelijkheid onder andere tussen kinderen in gezinnen met 1 ouder en gezinnen met 2 ouders, vervuiling van polisadministratie door tijdelijk niet fiscaal niet toe te rekenen, onduidelijkheid over de relatie tussen noodscenario en overgangsrecht en problemen met collectieve contracten die gemeenten hebben met zorgverzekeraars, woningbouwverenigingen en energieleveranciers). Ook vragen deze leden of het noodscenario besproken is met het ministerie van Financiën en of het fiscaal wettelijk verantwoord bevonden is. De leden van de fractie van D66 constateren dat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) op 12 september 2011 een nieuwe brief heeft gestuurd. De leden vragen de regering om hierop ook een reactie te geven.

De regering is bekend met vorenbedoelde impactanalyse en de brief van VNG en Divosa van 12 september 2011. Het noodscenario dat daarin aan de orde is, komt voort uit de (ook in de analyse vermelde) veronderstelling van KING dat «zowel de aanbieders van de uitkeringssystemen als van andere systemen de aanpassingen pas willen opstarten wanneer de parlementaire behandeling is afgerond. De leveranciers van uitkeringssystemen geven aan twaalf maanden nodig te hebben voor het doorvoeren van de aanpassingen» (zie tekst in bijlage 1 van de brief van VNG en Divosa).

Deze veronderstelling blijkt echter niet geheel juist te zijn. Uit overleg van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid blijkt dat de leveranciers van automatiseringssystemen de voorbereidingen op invoering van de nieuwe wet reeds zijn gestart. De leveranciers verwachten dat de systemen tijdig gereed zijn voor invoering per 1 januari 2012. Eén leverancier zegt dat het systeem al gereed is. Over de stand van zaken rond het systeem van de G4 bestond tijdens dit overleg geen afgerond beeld. De situatie rond de automatisering staat er dus beter voor dan in de brief van VNG en Divosa aangegeven. De regering heeft er daarom vertrouwen in dat de automatisering niet het gevreesde obstakel zal zijn bij de invoering.

De regering realiseert zich dat er voor de implementatie van het wetsvoorstel meer nodig is dan een aangepaste ict-applicatie. De verwachte beschikbaarheid daarvan per 1 januari 2012 maakt echter wel dat er geen noodscenario en geen afzonderlijke fiscale toerekening nodig is. Uiteraard is de regering bereid om zo nodig tijdelijke maatregelen te treffen om de invoering te ondersteunen, mits die niet leiden tot wijziging

van de invoeringsdatum of besparingsverlies. Bij de onderstaande antwoorden wordt nader ingegaan op de aard van deze maatregelen.

De leden van de PvdA-fractie vragen of het klopt dat aanbieders zeggen dat de aanpassing van de uitkeringssystemen groter is dan de omslag die gemaakt moest worden bij de introductie van de euro. Voorts vragen deze leden op welke manier daarmee rekening is gehouden.

Het is de regering niet bekend dat aanbieders zeggen dat de aanpassing van de uitkeringssystemen groter is dan de omslag die gemaakt moest worden bij de introductie van de euro. Nu de aanpassingen vrijwel over de gehele linie in voorbereiding zijn en de leveranciers verwachten deze tijdig vóór 1 januari 2012 te kunnen opleveren, is er geen aanleiding om hier nog rekening mee te houden.

De leden van de PvdA-fractie vragen wie de kosten voor de ICT-operatie op zich nemen en welk budget daarvoor vrijgemaakt wordt. De PvdA-fractie vraagt of hierbij ook rekening wordt gehouden met nieuwe aanpassingen aan de systemen zodra de Wet Werken naar vermogen wordt geïntroduceerd.

De kosten voor het aanpassen van gemeentelijke ICT-structuur vallen onder de verantwoordelijkheid van colleges. Zoals in paragraaf 4.2 van de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel is opgenomen is er een bedrag € 4,5 mln. voorzien voor gemeentelijke kosten waaronder aanpassingen van de ICT-structuur. De doorwerking van de in dit wetsvoorstel genoemde uitvoeringskosten naar de hoogte van het gemeentefonds wordt gezien in een breder verband, namelijk samen met andere uit het Regeerakkoord 2010 voortvloeiende maatregelen op het terrein van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In het kader van de onderhandelingen over het bestuursakkoord zijn met de VNG afspraken gemaakt over het totaalpakket aan uitvoeringskosten van diverse wetsvoorstellen: het wetsvoorstel Werken naar vermogen, het wetsvoorstel WWB-maatregelen, de afschaffing van de Wwik, het wetsvoorstel afbouw dubbele heffingskorting in het referentie minimumloon en het wetsvoorstel wijziging Wet SUWI ivm Redesign UWV WERKbedrijf. Deze afspraak leidt per saldo tot een toevoeging aan het budget voor uitvoeringskosten voor gemeenten. Deze afspraak blijft wat het kabinet betreft van kracht. Zodra de Wet werken naar vermogen wordt geïntroduceerd, zullen de aanpassingen in de systemen in dat kader worden gezien.

De leden van de PvdA-fractie vragen ook of is stilgestaan bij de grote hoeveelheid handmatig werk die nodig is voor het beheren van gezinsdossiers zoals is voorzien in het noodscenario en voor het overzetten van WIJ-jongeren naar de WWB. Op welke manier, zo vragen deze leden, wordt rekening gehouden met deze extra werklust voor de gemeenten en staat daar extra budget tegenover? Ook vragen zij op welke manier rekening wordt gehouden met de foutgevoeligheid van het handmatig verwerken van gezinsgegevens.

Nu de colleges naar verwachting tijdig over de ict-applicaties kunnen beschikken, hoeft er minder handmatig werk verricht te worden dan de VNG en Divosa aannemen. Waar het betreft het handwerk dat nog wel gedaan moet worden, de extra werklust en de foutgevoeligheid is de regering bereid de gemeenten te ondersteunen binnen de hiervoor genoemde randvoorwaarden. Daarbij denkt de regering aan het in overleg met VNG en Divosa ondersteunen van gemeenten bij de implementatie, tijdelijke verruiming van de rechtmatigheidseisen zonder financiële consequenties voor de gemeenten, tijdelijk gedeeltelijk buiten werking stellen van de Wet eenmalige gegevensuitvraag, achterwege laten van terugwerkende kracht bij de verwerking van mutaties en zo nodig een

vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ondersteunde inhaalslag op de Polisadministratie en het Inlichtingenbureau. In antwoord op de vraag van de leden van de PvdA-fractie of hier extra budget voor colleges tegenover staat, verwijst de regering naar paragraaf 4.2 van de Memorie van Toelichting. Hierin worden de mutaties in de uitvoeringskosten voor gemeenten geschetst. De door de leden van de PvdA-fractie bedoelde kosten maken hier ook deel van uit. Voor meer informatie over de wijze waarop deze middelen beschikbaar komen verwijst de regering naar het eerdere antwoord op voorgaande vragen van de PvdA-fractie.

De leden van de PvdA-fractie vragen op welke manier is voorzien in de structurele, complexer wordende verwerking en controle van een uitkeringsaanvraag als gevolg van de introductie van de huishoudinkomenstoets, omdat er per uitkering meer mutaties te verwachten zijn en dossieranalyses veel omvattender zullen worden.

De regering is het met deze leden eens dat er per uitkering van personen die gezinsbijstand ontvangen meer mutaties te verwachten zijn dan op de uitkering van andere huishoudtypen. Het aantal van die mutaties is echter gelijk aan het aantal mutaties dat zich voordoet in de huidige situatie waarin elk van de gezinsleden een eigen uitkering heeft. Vindt er in de huidige situatie bijvoorbeeld op elk van de vier uitkeringen van gezinsleden één mutatie plaats, dan vinden er straks vier mutaties plaats op de ene gezamenlijke uitkering van deze gezinsleden. Wat nu verspreid is over meerdere dossiers komt straks in één dossier. Daardoor neemt de complexiteit op dat dossier toe, maar die is niet meer dan de som van de complexiteit van de huidige afzonderlijke dossiers van de gezinsleden. De gezinsbijstand zal per saldo leiden tot een afname van werkzaamheden doordat er minder uitkeringen moeten worden verstrekt.

De leden van de PvdA-fractie vragen hoe de verhoging van de administratieve lasten voor de gemeenten wordt ingeschat. Deze leden willen voorts weten hoe gemeenten voor de extra lasten gecompenseerd worden. Deze maatregel leidt voor gemeenten niet structureel tot nieuwe taken. De samenstelling van het huishouden was reeds van belang voor het vaststellen van het recht of de hoogte van een uitkering. Zoals in paragraaf 4.2 van de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel is aangegeven raakt deze maatregel naar verwachting ca 18 duizend huishoudens. Deze huishoudens zullen deels te maken krijgen met veranderingen in het aantal en de hoogte van de uitkeringen binnen het gezin, dan wel zal een deel van deze gezinnen eerder de gezinssamenstelling aanpassen doordat bijvoorbeeld meerderjarige kinderen met eigen inkomen zelfstandig gaan wonen. Naar verwachting zal het totaal aantal uitkeringen met circa 8 duizend dalen. Gegeven het bedrag van circa € 1 400 dat in het gemeentefonds naar rato van het aantal uitkeringsgerechtigden over gemeenten wordt verdeeld, bedraagt de afname van de uitvoeringskosten daarom naar verwachting € 11 miljoen structureel. In 2012 is sprake van eenmalige kosten, waaronder begrepen administratieve taken, hierin voorziet het wetsvoorstel met een bedrag van € 4,5 miljoen. De doorwerking van de in dit wetsvoorstel genoemde uitvoeringskosten naar de hoogte van het gemeentefonds wordt gezien in een breder verband, namelijk samen met andere uit het Regeerakkoord 2010 voortvloeiende maatregelen op het terrein van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De leden van de PvdA-fractie vragen of daarbij ook aandacht wordt geschonken aan scholing en training van medewerkers van de sociale diensten die de wijzigingen van de WWB en de grote gevolgen die zij voor bepaalde gezinnen zullen hebben aan het loket mogen uitleggen.

Terecht vragen de leden van de PvdA-fractie aandacht voor scholing en training van de betrokken medewerkers van sociale diensten. De regering wil de gemeenten deze aandacht geven in de vorm van ondersteuning bij de implementatie van dit wetsvoorstel. Over de uitwerking van deze ondersteuning wil de regering overleg voeren met VNG en Divosa.

De leden van de PvdA-fractie vragen of van gemeenten wordt verwacht dat zij de gewijzigde WWB vanaf 1 januari 2012 handhaven. Acht de regering, zo vragen zij, informatiegestuurd handhaven mogelijk wanneer er nog geen aangepaste systemen beschikbaar zijn en gegevens nog niet aangepast en verwerkt zijn? Indien dat niet het geval is, vragen deze leden op welke manier de regering dan verwacht dat er gehandhaafd zal worden en vanaf welk moment.

De regering verwacht van gemeenten dat zij de gewijzigde WWB vanaf 1 januari 2012 handhaven. Zoals aangegeven in een antwoord op een eerdere vraag is de regering bereid om binnen randvoorwaarden rekening te houden met eventuele beperkingen die de invoering van dit wetsvoorstel tijdelijk met zich meebrengt ten aanzien van de handhavingsnormen, bijvoorbeeld in de vorm van een noodzakelijke tijdelijke versoepeling.

De leden van de CDA-fractie constateren dat de gemeenten hebben aangegeven dat de huishoudinkomenstoets per 1 januari 2012, zoals voorgesteld in onderhavig wetsvoorstel, niet kan worden ingevoerd zonder uitvoeringsproblemen vanwege aanpassingen die nodig zijn in de bestaande ICT-systemen. Waarom wil de regering de huishoudinkomenstoets dan toch onverkort invoeren. Is het niet beter om de invoeringsdatum een half jaar uit te stellen, zodat de systemen hiertoe uitgerust zijn. De leden van de SP-fractie vragen wat de reactie van de regering is op de noodkreet van gemeenten dat de invoering van voorliggend wetsvoorstel uitvoeringstechnisch onmogelijk is voor 1 januari 2012. De leden van de SGP-fractie vernemen graag een reactie op de problemen en onmogelijkheden die door de VNG en Divosa worden aangedragen met betrekking tot de invoering.

In de nota naar aanleiding van het verslag is aangegeven waarom de regering vasthoudt aan invoering van de gezinsbijstand en de huishoudinkomenstoets per 1 januari 2012, ook als de ict-applicaties nog niet gereed zouden zijn. De regering is verheugd dat de leveranciers reeds met de voorbereidingen gestart zijn en dat zij verwachten de applicaties tijdig gereed te hebben. De regering gaat ervan uit dat daarmee het belangrijkste obstakel voor invoering van de wet per 1 januari 2012 is weggenomen. Zoals hiervoor is aangegeven, wil de regering graag in overleg met VNG en Divosa de resterende uitvoeringstechnische problemen oplossen. De regering realiseert zich dat met deze wijze van invoering een groot beroep wordt gedaan op de inzet en de flexibiliteit van de gemeenten. Tegelijkertijd is de regering van mening dat deze wijze van invoering binnen de grenzen van het haalbare blijft en dat het belang van deze wetswijziging deze aanpak rechtvaardigt.

9. Financiële gevolgen

De leden van de CDA-fractie verzoeken de regering nadrukkelijk om een duidelijke indicatie te geven van de mogelijke meerkosten van de huishoudinkomenstoets voor andere beleidsterreinen.

In reactie hierop geeft de regering aan dat het wetsvoorstel tot doel heeft de WWB maximaal activerend te maken en de stapeling van bijstanduitkeringen in een huishouden te voorkomen. Het is mogelijk dat gezinsleden het huishouden verlaten om zich aan deze maatregelen te onttrekken. De regering houdt in haar ramingen rekening met dit effect. Het mogelijke vervolgeffect van het verlaten van het huishouden, zoals bijvoorbeeld mutaties op de huurtoeslag, is een zogenaamd tweede orde effect.

Tweede orde effecten maken zoals eerder aangegeven en conform stand beleid geen onderdeel uit van de berekeningen. De regering verwacht evenwel dat deze gevolgen zeer beperkt zullen zijn. Zo is het soort woning dat betrokken zal worden en het inkomen van de betreffende persoon c.q. huishouden bepalend of er wel of geen sprake zal zijn van een mutatie op bijvoorbeeld huurtoeslag.

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
P. de Krom